

Predsednik Izvršnog
veća SR Makedonije
dr Ksente BOGOEV

ISKUSTVA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE MAKEDONIJE U RADU DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA U SPROVOĐENJU KONCEPCIJE OPŠTENARODNE ODBRANE

Prihvatajući jedinstvenu koncepciju opštenarodne odbrane kao jedino moguću alternativu za uspešnu odbranu naše zemlje, organi SR Makedonije i opština, društveno-političke organizacije, udruženi rad i samoupravne zajednice u proteklom periodu ostvarili su veoma široku i intenzivnu aktivnost u realizaciji i ugrađivanju ove koncepcije u naš samoupravni društveni sistem. U tim nastojanjima postignuti su značajni rezultati u dograđivanju, osavremenjavanju i racionalizovanju sistema opštenarodne odbrane.

Procesi razvoja i ostvarivanja opštenarodne odbrane u Republici, permanentno su bili inspirisani osnovnim faktorima koji determinišu ovu koncepciju: prirodom i karakterom opštenarodne odbrane kao našeg klasnog i idejno-političkog pogleda na odbranu zemlje, koji organski izrasta iz socijalističkih samoupravnih društvenih odnosa; našom spoljnom politikom nezvezivanja za blokove i aktivne miro-ljubive koegzistencije; dostignutim stepenom društveno-ekonomskog razvoja Republike i osnovnim karakteristikama njenog geostrategijskog položaja u okvirima jugoslovenskog ratišta. Polazeći od ovih osnovnih parametara opštenarodne odbrane, programska orijentacija organa Republike i opština, organizacija udruženog rada i drugih društvenih struktura, bila je usmerena ka podrštvljavanju opštenarodne odbrane i njenom organskom srastanju sa sveukupnim društvenim i samoupravnim bićem Republike i ka organizacionom učvršćivanju i konsolidaciji strukture teritorijalne odbrane, civilne zaštite i drugih komponenti odbrane.

Prevaziđeni su okviri konceptijsko-teoretskih i deklarativnih rasprava i konstantno se šire naponi za ostvarivanje praktičkih rezultata u daljnjem konstituisanju odbrane na širokim društvenim i samoupravnim osnovama. Dosadašnja dostignuća na ovom planu pokazuju da je snažno otvoren proces u kome se sve više potvrđuje samoupravno socijalističko obeležje opštenarodne odbrane. Faktički, postignut je novi kvalitet u takvom afirmisanju opštenarodne odbrane koji nas približuje realizovanju Marksove teorije o »noružanom narodu« u našim konkretnim društvenim uslovima.

Ovaj proces dobio je još naglašeniju društvenu sadržinu posle Pisma druga Tita i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ. Kao rezultat svestrane društvene aktivnosti, opštenarodna odbrana sve šire prodiere u svest radnih ljudi i građana kao njihovo pravo i dužnost i postaje obaveza i predmet angažovanja svih društvenih faktora. Nadrastaju se institucionalni okviri aktivnosti, povećava se odgovornost svih subjekata sistema opštenarodne odbrane; ostavlja se širok prostor za inicijativu baze i u celosti proširuju se uslovi da se opštenarodna odbrana sve potpunije potvrđuje kao adekvatan odraz samoupravne osnove društva i kao snažno oružje radničke klase u odbrani izgradnje socijalizma.

Polazeći od toga da je jedan od preduslova za jačanje sistema odbrane i potreba da ovaj sistem bude pravno regulisan i organizaciono definisan i razrađen, Sobranje SR Makedonije, Izvršni savet, opštinske skupštine i samoupravni organi i organizacije udruženog rada, ostvarili su veoma značajnu normativnu delatnost u ovom domenu. Ustavno-pravno definisanje narodne odbrane amandmanima iz 1971. god. i odgovarajućim odredbama u Nacrtu Ustava SR Makedonije, doprinosi potpunijem naglašavanju i fiksiranju društveno-političke pozicije radničke klase i u ovoj veoma značajnoj sferi društvenih odnosa. Sadašnja ustavno-pravna rešenja, verifikujući dosadašnja iskustva, otvaraju dalji prostor za jačanje svih komponenti opštenarodne odbrane i za njeno uspešnije i celovitije ugrađivanje u naš samoupravni organizam. Nove ustavne promene u oblasti odbrane stvaraju konsistentnu osnovu i za savlađivanje otpora tehnokratsko-birokratskih i drugih antisocijalističkih snaga, koje izražavaju nevericu u sposobnost samoupravnog društva da razvija i učvršćuje svoj odbrambeni sistem.

Sadašnja ustavna i politička koncepcija opštenarodne odbrane, posmatrana sa stanovišta uloge naših republika i pokrajina, predstavlja i garanciju za još veću ravnopravnost naroda i narodnosti u ostvarivanju njihovih zajedničkih interesa i u oblasti narodne odbrane. Ona svojom sadržinom pruža novi podsticaj potencijalnim moguć-

nostima Republike, radnih ljudi i građana za neposrednije, autentičnije i kreativnije izražavanje u ovoj vrlo značajnoj društvenoj oblasti. Istovremeno, međutim, odbrambena funkcija Republike, izražena kroz nove ustavne odredbe, povećava njenu odgovornost kako za sopstveni razvitak, tako i za razvitak cele jugoslovenske zajednice.

Od posebnog značaja za uspešno realizovanje odbrane imaju i Zakon o organizaciji i pripremama narodne odbrane u SR Makedoniji, podzakonski propisi, opšti akti opštinskih skupština i samoupravni akti organizacija udruženog rada. Donošenjem svih ovih normativnih akata izvršeno je bliže i konkretno definisanje mesta, uloge i zadataka svih subjekata odbrane i regulisana su mnoga značajna pitanja u vezi sa organizovanjem i sprovođenjem priprema za opštenarodnu odbranu.

U nastojanju da se obezbedi odgovoran, sadržajan i stvaralački prilaz svih nosilaca odbrane, normativni akti iz ove oblasti odraz su stvarnih potreba, uslova i mogućnosti Republike, opština, organizacija udruženog rada i drugih samoupravnih organizacija i zajednica.

Politikom koordiniranog i efikasnog komuniciranja u radu organa i organizacija na sektoru teritorijalne odbrane postignuto je funkcionalno povezivanje između organa Republike i opština u izvršavanju zadataka iz ove oblasti, a pojačana je i nadzorna, odnosno inspekcijska funkcija narodne odbrane.

Kao i kod drugih komponenti sistema narodne odbrane, poslovi u vezi sa sprovođenjem odbrambenih priprema, ugrađuju se u redovne aktivnosti i zadatke predstavničkih tela, političko-izvršnih organa, organa uprave i drugih državnih i društvenih institucija. Za uspešnu realizaciju njihovih zadataka izvršena su i konkretna organizaciona i kadrovska prilagođavanja. Ovakva orijentacija je povećala odgovornost organa Republike i opština u sprovođenju zadataka i omogućila je da oni, zajedno sa organima narodne odbrane, postanu stvarni nosioci daljeg razvoja i ostvarivanja odbrambenih priprema.

Posebno značajnu ulogu u ostvarivanju ciljeva i zadataka opštenarodne odbrane odigrali su saveti za narodnu odbranu Republike i opština. Oni su se svojom dosadašnjom aktivnošću afirmisali kao značajni društveni činioци ne samo u sprovođenju politike u oblasti odbrane već i u njenom kreiranju i usmeravanju. Saveti za narodnu odbranu ostvarili su zapažene rezultate u koordiniranju i usaglašavanju aktivnosti svih nosilaca odbrambenih priprema.

Struktura Saveta, odnosno zastupljenost u sastavu predstavnika društveno-političkih organizacija i odgovarajućih komandi JNA, omogućila je da se u njihovom radu vodi računa o bitnim aktuelnim pitanjima razvitka i ostvarivanja narodne odbrane. Svojim zaključ-

cima i drugim aktima saveti su omogućili da ciljeve i zadatke koji proizilaze iz koncepcije opštenarodne odbrane efikasnije sprovede svi nosioci odbrambenih priprema. Njihovi zaključci dobrim delom imaju trajan karakter i, zajedno sa zakonskim propisima i drugim opštim i samoupravnim aktima, predstavljaju osnovnu platformu za organizaciju i razvoj teritorijalne odbrane i civilne zaštite, kao i za sprovođenje odbrambenih priprema u svim drugim oblastima društvenog života.

U saglasnosti sa koncepcijskim postavkama za konstituisanje teritorijalne odbrane kao najmasovnije forme oružanog opštenarodnog otpora i za organizovanje civilne zaštite na širokim društvenim osnovama, za kratko vreme stvorene su veoma značajne i respektivne snage odbrambenog organizovanja u Republici. U izgrađivanju teritorijalne odbrane i civilne zaštite, kao i u jačanju njihove spremnosti uloženi su veliki naponi svih društveno-političkih zajednica, većeg broja organizacija udruženog rada i drugih samoupravnih i društvenih institucija. Kao rezultat ovog angažovanja uspešno je završena prva faza razvoja teritorijalne odbrane i civilne zaštite. Sada se težište prenosi na kvalitetno jačanje struktura narodne odbrane i civilne zaštite, na njihovo dalje organizaciono učvršćivanje i specijalizovanje, kadrovsko ekipiranje i obučavanje i na modernizovanje oružja i opreme.

Ustavna i politička koncepcija o opštenarodnoj odbrani obezbeđuje da u daljem jačanju i izgrađivanju teritorijalne odbrane i civilne zaštite u celosti dođe do izraza priroda i karakter ovih dveju komponenti, a osobito teritorijalne odbrane, kao sastavnog dela oružanih snaga, i najmasovnijeg oblika organizovanog oružanog narodnog otpora. U tom smislu pored podizanja funkcionalne efikasnosti i jačanja organizacione, materijalne i kadrovske komponente ovih struktura i dalje će se razvijati njihove društvene vrednosti i podruštvljavanje odbrambenih poslova u saglasnosti, pre svega, sa interesima radničke klase.

Polazeći od činjenice da je, pored oružane komponente, jedan od osnovnih preduslova za uspešno ostvarivanje opštenarodne odbrane i organiziranost i osposobljenost sveukupne društvene strukture, Republika je veoma aktivno angažovana na doslednoj izgradnji društveno-političkog sistema, snaženju privrede i na razvoju društvenih delatnosti. Posebna pažnja posvećena je i razvitku brdsko-planinskih područja sa aspekta opštenarodne odbrane. U okvirima ovih priprema, sagledane su vitalne i druge potrebe opštenarodne odbrane i u saglasnosti sa materijalnim i drugim mogućnostima društveno-političkih zajednica i organizacija udruženog rada. Te potrebe su ugra-

đene u Društveni plan razvoja SR Makedonije od 1971. do 1975. god. i druge razvojne programe naše republike.

I pored složenih materijalnih i drugih problema u društveno-ekonomskom razvoju Republike, društveno-političke zajednice i organizacije udruženog rada čine veoma značajne materijalne napore za kontinuirano jačanje materijalne osnove opštenarodne odbrane. Sa ciljem da se nađu adekvatnije forme za finansiranje opštenarodne odbrane u skladu sa sadašnjim stavovima za finansiranje društvenih potreba, Sobranje SR Makedonije, na predlog Izvršnog veća, usvojilo je celovit koncept za finansiranje odbrane u našoj republici, čije je ostvarivanje u toku. Očekuje se da će se putem samoupravnog dogovaranja obezbediti dovoljno sigurnih i trajnih sredstava za sistematsko i stabilno finansiranje razvojnih programa narodne odbrane.